

Boganmeldelse

Udvidet version med flere citater fra bogen¹.

Afhængig af verden. En livsrejse der begyndte på Fanø

Lauritz B. Holm-Nielsen: *Afhængig af verden. Et liv i brødrene Humboldts fodspor*. Gads Forlag, 2023. 264 sider, rigt illustreret.

Anmeldt af Per Hofman Hansen, oktober 2023.

"Dette er en beretning om et privilegeret liv med stor kærlighed til – men også bekymring for – vores fremtid, hvor min globale tilværelse har spejlet sig i det lys, Humboldt-brødrene så verden i". Således indleder Lauritz Holm-Nielsen sine netop udkomne erindringer.

Med sin far, Jens Gregers Holm-Nielsen, som styrmand om bord på "M/S Indian Reefer" sejlede den 6-årige Lauritz i 1952 sammen med sin mor rundt om Sydamerika i rutefart mellem de store havnebyer.

Alle familier med rødder på Fanø kan berette om tidligere tiders farefulde sejlads på de syv have. Utallige var de søfolk, der omkom i forlis på havet eller i fjerne havne. Det gælder også Lauritz Holm-Nielsens familie. Alle på Fanø kender historien om skoleskibet *København*, der i 1928 forsvandt sporløst i Sydhavet; med om bord var Lauritz' farbror. Så galt gik det heldigvis ikke for hverken Lauritz' farfar eller far, på trods af at de op til og under Anden Verdenskrig også sejlede som henholdsvis kaptajn og styrmand. Allerede som 3-årig og igen som 6-årig var Lauritz sammen med sin mor med på farens skibe tværs over Atlanterhavet til Sydamerikas mange havnebyer.

De mange indtryk fra sejladsene må have gjort uudslettelige indtryk på den lille dreng, for nu halvfyrdeds år senere har Lauritz formået at beskrive oplevelserne med sanseligt nærvær, som når han f.eks. fortæller om livet om bord: *"Mytisk var de mørke aftener under den store stjernehimmel med Sydkorset, De Magellanske Skyer og vores egen Mælkevej – løbende som en motorvej tværs over den kulsorte nattehimmel. Og så var der nætterne med den lange kølvandsstribе oplyst af morilden"*.

Allerede her fornemmer jeg en mere end årvågen knægt have syn for noget, der skulle blive til inspiration for hans fremtidige livsgerning: Ikke bare de eksotiske folkeslag iagttog drengen med reflekterende blikke, også naturen og dens ufattelige mangfoldighed: *"Mine oplevelser fra rejsen rundt om Sydamerika og især rytmen, varmen, duften og det farverige liv i Rio gjorde et så stærkt indtryk på mig, at Latinamerika blev et must, som har forfulgt mig lige siden – og et livslangt ønske om altid at vende tilbage"*.

Hjemme i skolen i Nordby blev andre af livets under vakt, når Viggo Kolind – *en fantastisk lærer* – lærte børnene, hvor alle Fanøs plantearter voksede, hvornår de blomstrede, og hvordan de spredte sig. *"Det største var at vide, hvor Linnea borealis gemte sig"*. Fuglene var

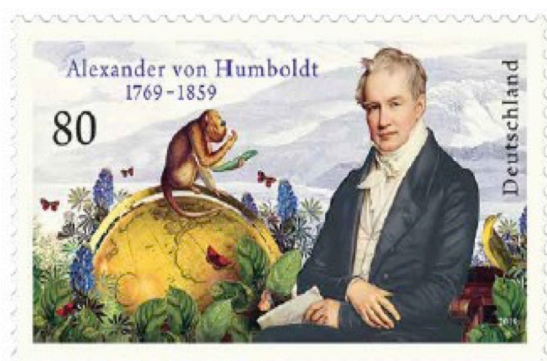
¹ Anmeldelsen blev bragt i en forkortet version i Fanø Ugeblad 26. oktober 2023.

også et af lærer Kolinds specialer. *"Vi drenge lyttede intenst, når han fortalte om trækfuglenes lange rejser, eller når vi med spænding fandt ynglefuglenes reder."*

Når jeg læser Lauritz' erindringer fra barndom og ungdom, ser jeg klart for mig, at han lykkeligt nok alene har ladet sig styre af lyst, som når han skriver: *"Jeg tror, at opmærksomme og begavede unge menneskers forudsigelser er bedre end nok så gode prognoser eller velmenende råd fra ældre professorer [...] eller andre kloge"* – en holdning han siden har forfulgt hele sit liv – også da han blev rektor for Aarhus Universitet, hvor hans *"hovedpointe er, at ethvert menneske har en mulighed for – ja, endda en pligt til at forfølge dets talent. Og det er uddannelsessystemets fornemmeste opgave at stimulere til virkeliggørelsen for hele samfundets skyld"*.

Efter studentereksamen i 1965 var den unge Lauritz' planer ved studier på Aarhus Universitet at blive Danmarks første oliegeolog(!), men en overmåde inspirerende professor i botanik ændrede alt: *"På ét semester fik han lagt hele planteverdens system ind på de rette hylder i mit hoved. Der ligger det endnu, så jeg kan stadig lande et nyt sted i verden og med det samme forstå systematikken i det hele"*.

Studiet førte snart til botaniske ekspeditioner til stort set ufremkommelige og absolut ikke ufarlige steder i Ecuadors regnskov: *"Alle, der færdes i de sydamerikanske regnskove, er opmærksomme på større dyr, farlige insekter og mikroorganismer. Man frygter især koral- og lanceslangerne og ikke mindst bushmasteren, som vi oplevede, bed en stor, stærk hest. Den døde på under en time"*.

Alexander von Humboldt, hvis efternavn indgår i bogens undertitel, er den ene af de to preussiske brødre, videnskabsmænd og filosoffer, som Lauritz som forbilleder og *"medpassagerer"* altid havde med på sin livsrejse.

Ikke desto mindre blev Lauritz i den grad *"bidt"* af Sydamerika, hvorfor han gennem mange ophold over flere år indsamlede og systematiserede tusindvis af planter i herbarier, der siden kom til at udgøre et værdifuldt materiale for den globale biodiversitetsforskning. Det indgående kendskab til Ecuadors natur førte ydermere til, at han i en årrække var ansat som professor i biologi ved universitetet i hovedstaden Quito bl.a. med henblik på målrettet undervisning *"i det lille land med verdens største biologiske mangfoldighed"*. – *"Det blev startskuddet til min kosmopolitiske livsbane"*.

I 1981 besluttede familien, der også bestod af hustru og tre børn, at vende tilbage til Aarhus. Året efter blev Lauritz medlem af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd og to år senere dets formand, det blev starten på hans centrale placering i dansk og europæisk forskningssamarbejde, som han fortsat bidrager aktivt til. Respekten for hans engagement og fremsyn førte til, at han blev udset til som rektor for det nyoprettede Forskerakademi, at stå i spidsen for indførelsen af ph.d. graden i Danmark, hvor *"det var indlysende for mig, at en forskeruddannelse – som det nye ph.d.-studium var – skulle have internationalt format, som passede med mit generelle [åbne] verdenssyn"*.

Men den kosmopolitiske livsbane sluttede ikke med det. Den udadvendte verdensanskelse bragte i 1993 Lauritz til et job i Verdensbanken i Washington. Her blev det til 13 år med

arbejde i mere end 50 lande og rejser rundt i verden næsten 200 dage om året, deriblandt til udfordrende opgaver og oplevelser i Indonesien, Iran og Columbia – også for hustru Helle, som oplevede det iranske moralpoliti vogte nidkært på de fremmedes (forkerte) påklædning! Forholdene var mangfoldige, og Lauritz måtte tilpasse sig på de steder *"hvor der gælder specielle regler for mange ting – også de hurtige forretninger"*. – *"Jeg arbejdede under FN's paraply, men tilføjede mine egne regler. For eksempel skiftede jeg hele tiden bevægelsesmønster og valgte altid selv min taxa, prægede aldrig en vogn på gaden, havde ingen kontanter på mig, men kun ét kreditkort i lommen og bar bestemt ikke nogen iøjnefaldende påklædning. Jeg boede ikke på det samme hotel hver gang og fortalte ikke til nogen, hvor jeg var indlogeret"*.

I 2005 vender Lauritz som nævnt hjem til Danmark for at blive rektor for Aarhus Universitet, hvor han med sine mangesidede erfaringer i bagagen lykkedes med at udvikle universitetets profil i en langt mere international retning, som studerende og forskere fra alle verdenshjørner med opmærksomme øjne lagde mærke til.

Efter 8 år som rektor blev han af regeringen bedt om at være direktør for det nyoprettede dansk-kinesiske universitetscenter i Beijing. I årene 2015 til 2021 runder *biologen* sin *foreløbige* livsbane af som formand for Den danske Naturfond, hvis opgave det er at købe, beskytte og genoprette natur i hele landet, bl.a. på Mandø. Men Lauritz er ikke den, der ligger på den lade side. Han er fortsat engageret i internationale opgaver, når han ikke er hjemme i Aarhus eller i sommerhuset på Fanø, men det er en anden historie, som vi måske får ved en senere lejlighed?

Med den rammende titel *"Afhængig af verden"* har bogen på én gang været både eventyrligt medrivende og tankevækkende, fordi vi som læsere er blevet inviteret inden for bag kulisserne til både dramatiske oplevelser og strategiske politiske beslutninger, men også fordi Lauritz er en skarpsindig iagttager af de store perspektiver og sammenhænge, som for os andre nemt forbliver uklare eller slet ikke set: *"Forenklet sagt skyldes nutidens naturkriser, at man gennem årene har negligeret sammenhængene – Alexander von Humboldts vigtigste erkendelse. Vi glemte at lytte, men plejede alle mulige særinteresser. Derfor er vi kommet så langt ud med vores planet"*.

Med dette selvportræt med udsigt over Andesbjergene slutter Lauritz af med følgende eftertænksomme ord: *"Er man helt alene med naturens storhed og dens kræfter – hvad enten de opleves i Vadehavet eller i Andesbjergene – bliver man lille og ydmyg. For mig sætter det eksistensen i uendelighedens perspektiv"*.

Bogen kan på det varmeste anbefales!

Per Hofman Hansen